

O PENIAZOCH A DÁVANÍ II

Z rôznych
zdrojov spracoval:
ŠTEFAN EVIN

Ilustračné foto:
WWW.PENIAZE.SK

Jednou zo zaujímavých stránok NZ učenia o raste cirkvi je to, že to nie je cirkev/zbor, ktorý rastie. Je to evanjelium. Napríklad, v Kol 1, 6 čítame o evanjeliu ako o dynamickej rastovej sile, ktorá sa uplatňuje vo svete a prináša ovocie všade, kde rastie. Pretože evanjelium je rastúci projekt, sme partnermi vo veľkej a rozvíjajúcej sa korporácii, v ktorej nejde o zarábanie peňazí alebo o budovanie sídiel, ale o zvestovanie dobrej správy o zachraňujúcej Kristovej láske. A tak nie sme partnermi iba s veriacimi vo vlastnom zbore, ale patríme k celosvetovému „podniku“.

PENIAZE, MAJETOK A DÁVANIE V UČENÍ BIBLIE II

ŠTEFAN EVIN

Úvodná poznámka: Tento materiál som vypracoval s výraznou pomocou zdrojov, ktoré uvádzam na konci. Obsahuje princípy a postoje, s ktorými sa stotožňujem, alebo sú mi blízke, aj keď nie som pôvodným autorom väčšiny myšlienok.

PARTNERSTVO

Partnerstvo v evanjeliu a zdieľanie spoločných vecí, hodnôt, zápasov a nákladov nám približujú napríklad tieto pasáže:

Flp 1, 3–7 Pri každej rozpomienke na vás, vždy, v každej svojej modlitbe, keď sa s radosťou modlím za vás všetkých, ďakujem svojmu Bohu, že máte účasť na evanjeliu od prvého dňa až doteraz. A som presvedčený, že Ten, ktorý počal vo vás dobré dielo, aj ho dokoná až do dňa Krista Ježiša. Ako aj právom môžem takto zmyšľať o všetkých vás. Veď aj keď som v putách, aj keď obraňujem a utvrdzujem evanjelium, nosím vás v srdci všetkých, ktorí ste spolu so mnou účastní milosti.

2, 19–30 Mám však nádej v Pánovi Ježišovi, že čoskoro pošlem k vám Timotea, aby som sa aj ja potešil správou, čo je s vami. Veď nemám nikoho iného, kto by tak zmyšľal a tak úprimne sa staral o vás, lebo všetci ostatní hľadajú len svoje, a nie to, čo je Ježišovo Kristovo. Ale o ňom viete, že sa osvedčil, veď ako syn s otcom pracoval so mnou v službe evanjeliu. ... Uznali sme však za potrebné poslať k vám Epafrodita, svojho brata, spolupracovníka a spolubojovníka, ktorého ste poslali, aby mi poslužil v núdzi; lebo už túžil po vás všetkých a trápil sa, keďže ste sa dopočuli, že bol chorý. ... Preto tým skôr som ho poslal, aby ste ho opäť uvideli a radovali sa, a ja aby som mal menej trápenia. Prijmite ho teda v Pánovi s veľkou radosťou a uctite si takýchto ľudí. Lebo on sa v práci pre Krista priblížil až k smrti a aj život si vystavil nebezpečenstvu, aby doplnil, v čom ste mi vy nemohli dostatočne poslužiť.

4, 10–20 Veľmi som sa zaradoval v Pánovi, že sa už zase raz rozvíja vaša starostlivosť o mňa. Veď ste aj mysleli na to, ale nebolo príležitosti. Nehovorím to preto, že mám nedostatok; lebo ja som sa naučil pristať na tom, čo mám. Viem sa aj uskromniť a viem aj v hojnosti žiť. Už som vo všetkom možnom pocvičený: sýty byť, aj hladovať, hojnosť mať i núdzu trpieť. Všetko môžem v Kristovi, ktorý ma posilňuje. A predsa ste dobre urobili, že ste sa ma ujali v mojej tiesni. Veď aj vy, Filipskí, viete, že odkedy som začal zvestovať evanjelium a odišiel som z Macedónie, ani jeden cirkev-

ný zbor ničím neprispel na moje výdavky a príjmy, jedine vy. Áno, aj do Tesaloniky ste mi raz, aj druhý raz poslali, čo som potreboval. Nie, že by som túžil po dare, ale túžim po ovoci, ktoré sa rozmnožuje pre vaše dobro. Mám dosť všetkého, mám aj navyše; som hojne zaopatrený tým, čo som prijal od vás po Epafroditovi; je mi to ako Bohu milá, príjemná obeť rozkošnej vône. Môj Boh však uspokojí všetky vaše potreby podľa svojho bohatstva v sláve Krista Ježiša. Bohu a nášmu Otcovi sláva na veky vekov.

Tento partnerský princíp môže byť našim dôležitým korektívom pri premýšľaní o cirkvi a dávaní. Aj keď sme verní v napĺňaní potrieb nášho zboru, je ľahko možné, že plníme túto povinnosť sucho a bez nadšenia. Ale ak sa zastavíme a rozpomenieme na partnerský princíp, to nás oslobodí od takého prístupu. Pozdvihne to naše oči od našich podlžností (ktoré sú dôležité) k hlbokému spoločenstvu, v ktorom sme zapojení: evanjelium šíriace sa po celej zemi.

Podobne ako Filipskí kresťania vyjadrili svoje partnerstvo s Pavlom finančnou podporou, aj my by sme mali pozeráť okolo seba, aby sme videli, ako môžeme využiť naše peniaze na podporu rastu evanjelia. Môže to byť rozšírenie práce zboru, otvorenie novej práce, podpora iného zboru alebo zahraničnej misie – možností je veľa. Pozrime sa na ďalší dôležitý princíp.

ŠTEDROŠŤ

Apoštol Pavol nerozvíjal partnerstvo len so zborní, ktoré sám založil. Mal silný zmysel pre solidaritu so všetkými bratmi a sestrami po celom svete. Keď kresťania v Judsku trpeli núdzou kvôli hladomoru, Pavol organizoval pre nich zbierku v zboroch okolo Stredozemného mora. Z toho sa môžeme veľa naučiť o dávaní a prijímaní.

Praktické princípy pre dávanie – priebežne:

1Kor 16, 1–4 So zbierkou pre svätých urobte aj vy tak, ako som prikázal cirkevným zborom v Galácii. Nech každý z vás každú nedeľu odloží, čo mohol usporiť, aby sa zbierky nekonali práve vtedy, keď prídem. ▶

Keď prídem, pošlem tých, ktorých uznáte za hodných s listom do Jeruzalema zaniest' váš milodar. Ale ak by bolo vhodné, aby som išiel i ja, pôjdu so mnou.

Preventívne opatrenia – dôveryhodní ľudia, transparentnosť, informovanosť:

2Kor 8, 20–21 Ale varujeme sa prítom, aby nás nikto neupodrozrieval pri tejto hojnej zbierke, ktorú spravujeme. Staráme sa totiž, aby (všetko) bolo dobré nielen pred Pánom, ale aj pred ľuďmi.

Motivácia pre dávanie:

2Kor 8, 1–15 Chcem, bratia, aby ste vedeli o milosti Božej, ktorej sa dostalo macedónskym zborom, že v mnohých skúškach súženia hojnosť ich radosti a ich veľká chudoba rozmnožila bohatstvo ich štedrosti. Dosvedčujem, že dali podľa možnosti aj nad možnosť. Sami od seba a veľmi naliehavo nás prosili, aby sa mohli zúčastniť na dobročinnosti a na službe svätým. A vy ako sa rozhovňujete vo všetkom: vo viere a reči, v poznaní a všetkom snažení aj v láske, ktorú sme vzbudili vo vás, tak sa rozhojnite aj v dobročinnosti. Neuravím to ako rozkaz, ale horlivosťou iných skúšam aj úprimnosť vašej lásky. Veď poznáte milosť nášho Pána Ježiša Krista, že hoci bol bohatý, schudobnel pre vás, aby ste vy zbohatli Jeho chudobou. Len radu vám dávam v tomto, veď to je prospešné vám, ktorí ste už vlani začali nielen skutkom, ale aj dobrou vôľou; dokončíte teda teraz dielo, aby tak vašej ochotnej dobrej vôli zodpovedal aj výsledok podľa toho, čo máte. Lebo, keď je ochota, vítaná je podľa toho, koľko kto má, a nie podľa toho, čo nemá. Veď nejde o to, aby sa iným ulavilo a vám priťažilo, ale aby bola rovnosť. Vaša terajšia hojnosť nech pomôže ich nedostatku, aby ich hojnosť pomohla nedostatku vášmu, a tak nastala rovnosť; ako je napísané: Kto mal mnoho, nemal navyše, a kto málo, nemal nedostatku.

2Kor 9, 6–15 Toto však hovorím: Kto skúpo rozsieva, skúpo bude aj žať; kto však hojne rozsieva, hojne bude aj žať. Každý (nech dá), ako si umienil v srdci, nie z neochoty alebo z prinútenia; lebo ochotného darcu miluje Boh. A Boh má moc vo všetkom rozhojniť pri vás svoju milosť, aby ste vo všetkom mali vždy dostatok všetkého (pre seba), aj nadbytok pre každý skutok, ako je napísané: Rozsypal, dal chudobným, jeho spravodlivosť trvá naveky.

Tieto skvelé verše sú úchvatné predovšetkým kvôli ich paradoxu – hovoria o túžbe mať výsadu dávať peniaze – čo nie je bežná túžba. Hovoria o Ňom, ktorý sa stal chudobným, aby sme my zbohatli Jeho chudobou. Hovoria o Bohu, ktorý odpláca štedrému darcovi ešte viac, takže on, či ona môže dať ešte viac.

Tento posledný paradox je asi najhlbší zo všetkých: Kľúč k pravému bohatstvu nie je v hromadení bohatstva, ani v utrácaní pre naše potešenie, ale v jeho odovzdávaní. Boh žehná štedrého, ochotného, radostného darcu tým, že mu poskytne viac zdrojov aj príležitostí k dávaniu. Tým, že sa stávame podobní Kristovi, ktorý odložil bohatstvo neba, aby sme ho nakoniec mohli užívať s Ním, dostali sme oveľa viac než kedykoľvek môžeme dať. Tento paradox sa odráža aj v Prísloviach, napríklad 11, 24 *Niektor dáva priehrštím, a ešte mu*

pribúda, niektor šetrí viac, ako sa patrí, a má nedostatok. Ak si osvojíme tieto postoje partnerstva a štedrosti, radikálne to zmení spôsob akým uvažujeme o našich peniazoch a ich používaní. Budeme hľadať príležitosti vo vlastnom zbere aj mimo neho, aby sme prispeli svojimi peniazmi v záujme veľkého diela evanjelia. Bude pre nás výsadou podporovať našich bratov a sestry finančne, či doma alebo mimo, či potrebujú jedlo, alebo viacej spolupracovníkov evanjelia. Ak rozumíme evanjeliu Božej milosti pre nás v Ježišovi Kristovi, premení to celý náš pohľad na peniaze. Rovnako ako všetko iné v živote, aj peniaze budú príležitosťou napodobňovať Krista, budú príležitosťou dávať, aby sa druhí stali bohatými.

ČO KEBY?

Čo keby sme začali hovoriť o peniazoch inak ako doteraz? K akej zmene by to viedlo, keby...

- sme identifikovali konzumáciu ako jednu zo silných modiel našej doby a rozhodli sa vzdorovať tejto modle?
- sme spoznali a pochopili, že prílišné súkromie a individualizmus posilňuje vplyv tejto modly na náš život a keby sme odmietli tieto kultúrne zábrany?
- sme hovorili otvorene a pravidelne o našich financiách s dôveryhodnými priateľmi, prelamiujúc tabu uvalené na takúto konverzáciu?
- tieto rozhovory preskúmali, ako získavame svoje peniaze, naše postoje k nášmu majetku, naše hodnoty a priority, náš životný štýl, naše rozhodnutia ohľadne mŕňania a sporenia?
- sme diskutovali, koľko dať a komu, ako sledovať naše dávanie a kedy robiť zmeny?
- sme si navzájom pomáhali prejaviť dôsledky toho presťahovaním sa do menších domov alebo do inej štvrte či regiónu?
- sme sa rozhodli, že naše kapitálové zdroje a rovnako náš príjem bude daný k dispozícii tým, ktorí to potrebujú?
- sme považovali peniaze vynaložené pre náš vlastný zbor skôr za predplatné (ako členské v klube), než za skutočné dávanie, keďže si platíme naše vlastné pastoračné zaopatrenie, priestory na stretávanie a aktivity?
- sme viac nepožadovali daňovú úľavu za príspevky na tieto účely, keďže to nie sú dary na skutočnú charitu, ale iba spôsob financovania výhod pre darcu?
- sme vedeli, že tí, s ktorými zdieľame naše úmysly, nádeje a obavy by boli čestní, ale nie odsudzujúci; vytrvalí, ale nie dotieraví; citliví a aj odvážni?
- takéto priateľstvo a rozhovory zahŕňalo aj vzájomnú zodpovednosť s tým, že každý zúčastnený môže rozdávať aj prijímať rady a povzbudenie?

Čo keby naše zborové spoločenstvo malo podporovať tento prístup k financiám? Čo keby ...

- sme sa stali spoločenstvom s protikultúrnymi reflexami, ktoré odmieta modlu konzumácie?

- náš zbor poskytoval vyučovanie a školenie, aby nás naučil biblicky premýšľať o finančných otázkach a aby rozvíjal také schopnosti a hodnoty, ktoré sú potrebné na vznik priateľstiev, kde sa o tom bude dať diskutovať?
- sme študovali také biblické princípy ako *jubilejný rok* a *koinónia* a pýtali sa, ako by sme to mohli tvorivo a postupne uplatňovať u nás?
- sme sa ujali dôkladného auditu našich zborových priestorov a našli spôsoby ako znížiť náklady a menej poškodzovať životné prostredie?
- sme sa pýtali, či naozaj potrebujeme tieto priestory, alebo prinajmenšom, či by sme ich nemohli zdieľať s iným spoločenstvom?
- sme dali priestor návrhom iných predtým, ako sa rozhodneme minúť peniaze na zlepšenie nášho zariadenia – členom zboru v chudobnej oblasti, bezdomovcom, utečencom?
- sme sa pýtali, či naozaj potrebujeme všetkých našich platených zamestnancov – a či by sme nemohli znížiť naše náklady spoločným investovaním väčšieho množstva času do misie a služby?
- sme sa rozhodli podporovať zamestnanca v nejakom chudobnejšom zbore, namiesto prijatia nového zamestnanca do nášho zboru?
- sme sa rozhodli považovať za vedúceho v zbore len toho, kto je známy ako priateľ chudobných?
- sme sa rozhodli dať na pomoc pri pohromách alebo na rozvojové projekty stovky tisíc korún z nášho stavebného fondu?
- sme jasne rozlišovali medzi (a) peniazmi danými našimi členmi na podporu zamestnancov, objektov a programov a (b) peniazmi danými pre ľudí a aktivity mimo náš zbor?

Čo keby sme začali aplikovať viacej týchto princípov v živote nášho zboru? Čo keby ...

- sme sa cítili dostatočne bezpečne v našich priateľstvách a boli dostatočne otvorení v našich postojoch, aby sme začali ukazovať na nerovnosť v našom vlastnom zbore?
- sme začali objavovať spôsoby, ako prerozdeľovať zdroje medzi našimi členmi tak, aby tí, čo majú viacej ako potrebujú, mohli prispievať tým, čo majú menej?
- sme predali prebytočný objekt a výťažok dali chudobným, aby sme mohli pravdivo povedať, že medzi nami niet núdzneho človeka?
- sme dali kolovať košíky na zbierku a vyzvali tých, čo chcú dať, aby do nich dali, a tých, čo potrebujú, aby si z nich vzali?
- sme vytvárali spoločenstvo so spoločným mešcom, aby sme hlbšie preskúmali cvičenie v zdieľaní a zodpovednosti a pomohli ostatným z nás v tom pokračovať?
- sme povzbudili skupinky k zdieľaniu svojich zdrojov, aby sa uvoľnili prostriedky pre službu a misiu?
- sme znovuobjavili službu diakonov ako tých, ktorí rozdeľujú zdroje pre chudobných?
- sme pracovali na tom, aby sme sa stali nezadĺženým spoločenstvom takým spôsobom, že pomôžeme ľuďom v dlhoch?

- sme urobili ďalší krok a našli vhodné spôsoby ako vyplatiť svoje hypotéky a uhrádzať hlavné výdavky bez rizika budúcich dlhov?

Čo keby sme vnímali finančné záležitosti ako dôležitý rozmer nášho poslania v konzumnej a v dlhmi ťahanej spoločnosti? Čo keby ...

- sme rozšírili tento spôsob zdieľania našich zdrojov na naše okolie – na tých, čo sú na okraji zboru alebo mimo neho?
- sme sa stali známymi ako spoločenstvo, ktoré berie finančné záležitosti vážne a boli sme schopní venovať viacej, ako len účasť (alebo napomenutie) zadĺženým?
- sme sa rozhodli radšej riskovať, že nás podvedú, než odmietnuť pomoc?
- sme objavili spôsoby, ako otvoriť naše domy bezdomovcom?
- sme pozvali iných nasledovať Toho, ktorý oslobodil dlžníkov a vyzval ich, aby aj oni oslobodili druhých?
- sme vyslali tímy pre založenie zborov, ktoré by sa mali zaopatríť tak, že budú spoločne užívať svoje zdroje?
- sme nadviazali silnejšie spojenie s inými zborními v iných oblastiach našej krajiny alebo sveta a spolu objavili ako zdieľať duchovné a materiálne zdroje bez závislosti alebo paternalizmu?
- sme jeden druhého povzbudzovali k podpore a hlasovaniu za politikov, ktorí sú naklonení chudobným?

Čo keby ...

- chudobní pochopili, že evanjelium je dobrá správa a spoznať, že náš zbor zosobňuje túto dobrú správu?
- sme zistili, že tento druh zdieľania je vzrušujúci, oslobodzujúci a radostný?

STRUČNÉ DEJINY DESIATKOV

Pohania

Hojne praktikované v náboženstvách mnohých pohanských národov. Hovoríme o desiatkoch odvdzaných božstvám (Amon, Re, Apollón, Héra, Jupiter, Poseidon, Zeus), alebo na náboženské účely (stavba a prevádzka chrámov): Babylónia, Egypt, Južná Arábia, Rím, Grécko. Je možné, že patriarchovia Abrahám aj Jákob, ktorí žili v pohanskom prostredí, práve odtiaľ zobrali inšpiráciu k odvedeniu desiatku, aj keď ich k tomu Boh nevyzval. Zrejme považovali desiatky za adekvátnu obeť, ktorú by od nich mohol požadovať Boh, v ktorého uverili.

Obdobie pred vydaním zákona

V Písme nachádzame dve zmienky o dávaní desiatkov. Abram, po víťazstve nad štyrmi kráľmi, sa stretol s Melchisedekom, ktorý bol kráľom Sálema a Božím kňazom: *A Abrahám mu dal desiatok zo všetkého* Gn 14, 20. Bol to desiatok z koristí, asi nie z jeho úrody alebo majetku. Zahŕňal zrejme aj ženy a deti.

- Dal desiatok kňazovi, nie levitovi. Leviti ešte nežili.
- Dal desiatok jednorázovo. ▶

- Dal ho dobrovoľne z vlastného popudu – nebolo to na žiadny príkaz.

Druhá zmienka je spojená s Jákobom, ktorý sa v Bét-el stretol s Bohom a sľúbil mu: *a zo všetkého, čo mi dáš, budem ti presne odvádzať desiatky* Gn 28, 20.

- Jákob sľúbil dávať desiatok z vlastného popudu.
- Nevieme ako a komu ich dával, lebo leviti neexistovali.

Obdobie Mojžišovho zákona

Desiatky ustanovené Božím nariadením. Z piatich miest, ktoré v Starej zmluve hovoria o ustanovení desiatok vidíme, že tieto prevažne naturálne dávky užívali: kňaz, levita, obetujúci (!), cudzinec, sirota, vdova. Desiatky neboli určené na stavbu, opravu ani údržbu chrámu. Prorok Samuel oznamuje, že kráľ bude brať od Židov desiatky – naturálne. Spomína ich aj Nehe-miáš, napomína Ámos a nakoniec Malachiáš. Je to slovo k Židom pred milosťou NZ.

Obdobie milosti – Ježišovo učenie

Ježiš o nich hovorí trikrát: Mt 23, 33 a Lk 11, 42 – napomenutie farizejov a zákonníkov; Lk 18, 10–13 v podobenstve a farizejovi a publikánovi.

- Pán Ježiš hovoril o desiatkoch málo a aj to len v súvislosti s farizejmi a zákonníkmi
- Pán Ježiš nezrušil ustanovenie, že desiatky má jesť levita, obetujúci, sirota, vdova, cudzinec
- Pán Ježiš spomína desiatky z rastlín. Nezmenil obsah desiatok na peniaze.
- Ježiš učeníkov nikdy nenapomenul, že nedávajú desiatok.
- Ježiš neprikázal kresťanom dávať desiatky.
- Ježiš nepovedal nič o tom, že desiatky sa majú dávať kresťanským apoštolom, kazateľom a starším.
- Pri argumentácii, že Ježiš neprišiel zákon zrušiť, ale naplniť, môžeme rovnako argumentovať z Rim 10, 4 *Koniec zákona je totiž Kristus, aby sa spravodlivosť dostalo každému veriacemu.*

Obdobie ranej cirkvi

Text v Hb 7, 9 je posledným výskytom slova „desiatok“ v Biblii. Cirkev v období po vzkriesení Pána Ježiša nasledovala svojho Majstra a rovnako ako On, neučila kresťanov dávať desiatky. Ale aplikovala kristovský príklad dávania – všetkého, aj seba, ochotne. Je tu veľa zmienok o daroch a almužnách aj zbierkach, ale k desiatkom sa raná cirkev nehlási, ani nevyzýva. Apoštol Pavol, zakorenený pravoverne v SZ, používa analógie SZ v NZ, ale nikdy nie o desiatkoch. Chudobná a perzekvovaná cirkev v prvých troch storočiach bola mocným svedectvom okolitému pohanskému svetu skrze štedrosť v poskytovaní pomoci chudobným skrze almužny.

- Roku 313 sa Milánskym ediktom cisára Konštantína kresťanstvo stáva rovnoprávnym náboženstvom. V cirkvi začína nešťastné delenie na klérus a ľud. Zároveň začína pokukovanie po desiatkoch.
- Od 5. storočia sa stáva pravidlom, že z príjmov cirkvi (výnosy z majetkov), ktoré mal v rukách biskup, už nešla väčšina chudobným, ale kňazom.

- Augustínus Aurélius patrí k prvým učiteľom, ktorí považovali desiatky platné aj pre kresťanov.

Vznik kresťanských desiatok

Roku 567 na synode v Tours prišli biskupi s návrhom, aby sa financie na pomoc chudobným získali desiatkami z výnosov. Väčšina však pripadla na obživu klerikov a neskôr sa už vyučovalo, že celý desiatok patrí iba klerikom. Rímskokatolícka cirkev sa nehanbila vymáhať desiatky aj od nekresťanov, Židov. Popri veľkých feudálnych dávkach boli desiatky veľkou záťažou. Neodvádzanie desiatok cirkvi bolo trestané exkomunikáciou. Vymáhanie desiatok však spôsobovalo chudobu ľudí, nepokoje, povstania a vojny. Napriek tomu to cirkev presadila.

- V 13. storočí Tomáš Akvinský svojou náukou podporil katolícky prístup. Ale k neplatičom desiatok zaujal veľkorysý stanovisko ako málokto.
- Hnutie Valdenských kresťanov a niektoré podobné protestné hnutia odmietli majetky, desiatky a iné nebiblické nánosy na kresťanstve a evanjéliu.
- Jan Hus sa otvorene hlásil k Viklefovmu učeniu, že desiatky sú len almužny – teda dobrovoľné dary a pre chudobných. Husiti pri všetkej ich kontroverznosti odmietli desiatky.
- Toto zastával aj Petr Chelčický, duchovný otec Jednoty bratrské. Jednota odmietala desiatky a ich duchovní pracovali.
- Desiatky sa používali na financovanie vojska aj križiackych výprav.

Reformácia

- Luther prekvapujúco toleroval desiatky, tvrdo vystupoval proti hnutiam (najmä roľníckym), ktoré odmietali bremeno desiatok.
- Anglikánska cirkev tiež zachovala desiatky.
- Protestanti, tolerovaní v katolíckych krajinách v 16. a 17. st. (Francúzsko, Čechy, Slovensko, Maďarsko) museli odvádzať desiatky katolíckym kňazom.

Zrušenie desiatok

- Najprv kvakeri a neskôr anglickí puritáni, ktorí sa usadili v Severnej Amerike, významne prispeli k zrušeniu cirkevnej dane v amerických štátoch (1786).
- V 18. a najmä v 19. storočí boli vplyvom osvietenstva desiatky zrušené aj vo väčšine európskych civilizovaných krajín (Francúzsko, Švajčiarsko, Portugalsko, Španielsko, Írsko, Škótsko, Poľsko, Taliansko). V Rakúsko-Uhorsku v roku 1848 a v Anglicku až v roku 1936(!).

Nečakaný návrat

Zatiaľ, čo v Európe bola Rímskokatolícka cirkev donútená vzdať sa desiatok, v USA v 19. storočí došlo k ich obnove. Začali s tým mormoni, nasledovali ich adventisti. V roku 1906 sa v USA sformovalo letničné hnutie. Letničné a charizmatické hnutie síce nezaviedlo povinné odvádzanie desiatok, ale sústavne a systematicky o tom vyučuje. Ak by v niektorých charizmatických zboroch hovoril kresťan proti desiatkom, hrozí mu, že bude exkomunikovaný. Príčinou amerických misio-

nárov boli desiatky zvestované a zavedené aj v niektorých európskych denomináciách. Skutočne, záujem o desiatky sa významne zvýšil v posledných rokoch. V polovici 20. storočia sa objavila záplava kníh, brožúr, traktátov a kázni o dôležitosti desiatkov a o úžitkoch vyrastajúcich z tohto systému. Dopad tohto učenia o desiatkoch a napomínanie k dávaniu, ktoré ho sprevádza, je značný. Zbory, vodcovia zborov a celé denominácie uvítali s prekvapujúco malým odporom systém desiatkov a vyučujú ho ako normu pre nových členov a pre ďalšiu generáciu. Nabádajú svojich členov dávať desiatinu zo svojich príjmov, ako znamenie poslušnosti Bohu a oddanosti svojmu zboru. Najmä zbory s evanjelickou a charizmatickou teológiou nadšené adoptovali desiatky, ako znamenie verného učenia. Tak sa veľmi výrazne zvýšil objem peňazí od tých, čo dávajú na základe týchto dôvodov. Desiatky obhajujú v mnohých nezávislých spoločenstvách. Deje sa to po väčšine na miestnej úrovni a dobrovoľne. No smutné je to, že sa tak robí bez starostlivého skúmania nespravodlivého systému desiatkov v kresťanských dejinách a bez starostlivého výkladu biblických a teologických základov, na ktorých by mali desiatky spočívať.

Hoci výslovných biblických odkazov na desiatky je málo, a obzvlášť v NZ, týmto miestam je pripisovaný paradigmatický význam v biblickom učení o peňažných záležitostiach. Princíp desiatkov, hoci tam nie sú vôbec zmienené, sa potom hermeneuticky a exegeticky nenáležite prikladá ako šablóna na všetky tieto miesta (vzťah bohatých a chudobných, vzory pre užívanie a dávanie, sociálne štruktúry, životný štýl, spravodlivosť).

Pre mnohých ľudí, zvlášť chudobných a tých, čo majú zle platenú prácu a malý príjem, sú desiatky zlou správou. Pre nich sú desiatky skôr útlakom ako oslobodením, sú skôr zdrojom úzkosti ako radosti, sú viac vyjadrením zákonníctva ako milosti. Lenže, ak evanjelium znamenalo dobrú správu pre chudobných (Lk 4, 18-20), potom tu niečo nie je v poriadku.

Dôvody pre desiatky:

- Sú jednoduché – hoci len na prvý pohľad (napr. 10 % z hrubého, či čistého príjmu?)
- Zdajú sa byť spravodlivé, lebo nehovoria o sume, ale o percente (no majú degresívny trend)
- Sú tu oddávna (ale s akou škodou v kresťanských dejinách).
- Sú systematické, nie príležitostné, ani spontánne (ale degenerujú na „predplatné“ v zbere).

Ťažkosti s desiatkami:

- Majú tendenciu k zákonníctvu (na rozdiel od milosti a dobrovoľnosti).
- Spočívajú na neprimeranej hermeneutike (nesprávne princípy výkladu) a exegeze.

- Sú propagované prostredníctvom pochybných významov (požehnanie a kliatba).
- Sú často spojené s nekompletným pohľadom na spravcovstvo zverených vecí (obchádzajú otázky, napr. ako boli peniaze získané; ako bolo použitých oných 90 %? atď.).
- Posilňujú individualizmus – je to len medzi tebou a Bohom (naozaj? v našej kultúre – aj v zboroch sa nehovorí o tom, koľko zarábame a koľko dávame – ale je to biblicky ospravedlniteľné?).
- „Predplatné“ za služby zboru členovi sa nesprávne chápe ako na obeť.
- Sú nespravodlivé (sú dobrou správou pre bohatých, ktorým aj tak dosť ostane; biblický koncept desiatkov myslel práve na chudobných).
- Nie sú dosť radikálne pre Božie kráľovstvo.

Desiatky sú biblickým konceptom, ale nie kresťanským.

SZ koncept, ktorý je súčasťou cirkvou opomínaný, ale Kristom bol renovovaný, je *Jubilejný rok* (siedmy a päťdesiaty). Vtedy sa všelijako koncentrovaný kapitál (najmä pozemky) vrátil do rúk pôvodných vlastníkov alebo ich dedičov. Toto má odozvu v NZ cirkvi – v jej *koinónii*. V histórii sa môžeme stretnúť s tromi hlavnými druhmi desiatkov. Prvými sú tie, o ktorých hovorí Biblia, druhými sú katolícke desiatky, ktoré boli dávane (a brané) od polovice 6. až do 19. storočia a poslednými sú desiatky, ktoré sa dávajú dnes v niektorých cirkvách a sektách. Rozdiely medzi nimi sú v tabuľke:

DESIATKY	BIBLICKÉ	KATOLÍCKE	DNEŠNÁ PRAX
Obsah	Naturálne; obmedzene vyplatenie peniazmi	Naturálne a peniaze	Peniaze
Dávajúci	Židia	Katolíci, protestanti, Židia	Kresťania a sekty
Príjemca	Leviti a chudobní	Chudobní a kazatelia	Iba kazatelia
Termín dávania	V priebehu žatvy	Po žatve alebo každý mesiac v peniazoch	Každý mesiac
Môže z nich byť dávajúci?	Áno	Nie	Nie
Špecifika	Nie sú pre kresťanov	Financovanie blahobytu cirkvi a krížových výprav	Nie sú určené pre dávajúceho a primárne ani pre chudobných

Literatúra a zdroje:

1. *Biblia*
2. *Cash Values, Money*, Tony Payne, St Matthias Press, Sydney, London, 1993
3. *Beyond Tithing*, Stuart Murray, Paternoster Press, 2001
4. *Business for the glory of God*, Wayne Grudem, Crossway Books, Wheaton, Illinois, 2003
5. *New Dictionary of Christian Ethics & Pastoral Theology*, IVP, 1995
6. *Systematic Theology*, Wayne Grudem, Zondervan, 2000
7. *Ako žiť, Ludovít Fazekaš*, ZEC, Banská Bystrica, 2000
8. *The Christian and money*, D. B. Knox, in: *The Briefing*, September 2000 (č. 241), str. 11
9. *Your money and your heart*, Al Stewart, in: *The Briefing*, October 2007 (č. 349), str. 16
10. *Dejiny desiatky*, Jiří Doležel, vlastným nákladom autora, Ostrava, 2001
11. *Dávajme a verme!*, Ján Henžel, referát na konferenciu CB
12. *Desiatky a ľud Nové smlouvy*, Lubomír Ondráček, in: *Život víry*, č. 4/1996, str. 91
13. *Desiatky: áno, či nie?*, Stanislav Baláž, in: *Rozsveač*, č. 9/2001, str. 130
14. *Citáty z Písma sú podľa Evanj. prekladu z programu Theophilos* ■